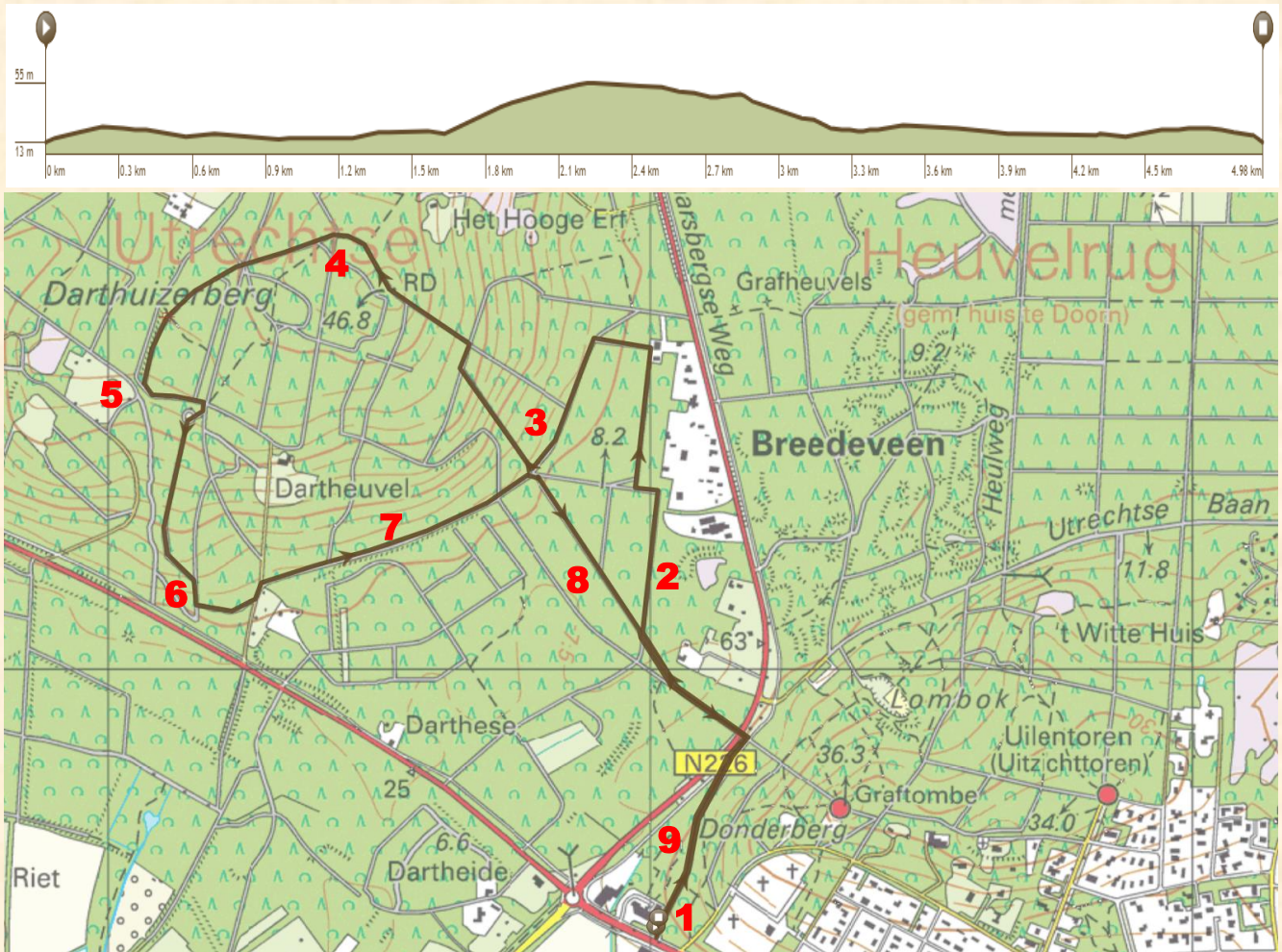

de Darthuizerberg bij Leersum

Voor degenen, die met eigen ogen een representatief beeld van de bosrijke Darthuizerberg willen krijgen is hier een wandelroute beschreven, die niet werd gemarkeerd. De route is vijf kilometer lang, waarbij een traject van 600 meter vice versa wordt gelopen. We beginnen en eindigen onze wandeling bij de hoek Rijksstraatweg/Maarsbergseweg.

Route 5,0 km. Voor de GPS RouteYou versie, klik [hier](#).

Voor degenen, die met eigen ogen een representatief beeld van de bosrijke Darthuizerberg willen krijgen is hier een wandelroute beschreven, die niet werd gemarkeerd. De route is vijf kilometer lang, waarbij een traject van 600 meter vice versa wordt gelopen. We beginnen en eindigen onze wandeling bij de hoek Rijksstraatweg/Maarsbergseweg.

1. Bij de bushalte loopt rechts van een appartementencomplex een smal pad naar het vrij oude bos van de door ijssmeltwatererosie gevormde Darthuizerpoort. Het pad wordt spoedig breder, waarna het meer en meer de nabije Maarsbergse Weg nadert. Rechts zien we dan de door de ijssmeltwatererosie steiler geworden noordwestflank van het stuwwalplateau met de Donderberg. Bovenop de heuvel is de uitzichttoren van de grafombe voor de vroegere landgoedeigenaar Nellesteyn een markante blikvanger.

2. Tegenover een pad dat via een dalletje naar de kruin van de Donderberg leidt steken wij de Maarsbergse Weg over om in het natuurreserveaat Dartheide te gaan wandelen. Na 150 meter wordt er betrekkelijk kort na elkaar tweemaal rechtsaf geslagen en een eindje verderop schuin linksaf een ten dele flauwbochtig bospad ingegaan. Op dat pad is rechts buiten de rand van het bos de bebouwing van de buurtschap Breedeveen te zien. Intussen wandelen wij nog steeds door de Darthuizerpoort. Daarbij wordt duidelijk dat de bodem van dit door ijssmeltwater gevormde, brede doorbraaksdal over het algemeen vrijwel vlak is, maar er ook enkele markante (wind)zandruggetjes voorkomen. Ze liggen langs de oostrand van een bosgedeelte, waar vroeger landbouw werd bedreven.

3. Na enkele honderden meters evenwijdig aan de bosrand en bebouwing van Breedeveen te hebben gewandeld slaan we kort na elkaar tweemaal linksaf om enige tijd onderlangs de Darthuizerberg te lopen. De route brengt ons dan naar een vijfsprong. Rechts is daar goed te zien dat ook de hellingen van de Darthuizerberg door de ijssmeltwatererosie gedeeltelijk in een steile dalflank werden getransformeerd. Dit weerhoudt ons er echter niet van die flank te bestijgen.

4. Bij deze beklimming komen we na enkele honderden meters terecht op een scheve T-kruising. Links van de kruising vallen enkele markante ronde heuveltjes op. De wandelroute gaat nu echter naar rechts om ons al snel links gelegenheid te bieden voor een verdere beklimming van de Darthuizerberg. Op de tot bijna 47 meter boven N.A.P. reikende kruin van de heuvel aangekomen gaan we schuin rechts een flauwbochtig pad volgen. Het brengt ons naar een viersprong, waar links een ander flauwbochtig pad wordt ingelopen. Ter weerszijden van het pad trachten zich enkele kommetjes in het bos te verbergen.

5. Voorbij een zessprong gaat het pad over in een flauwbochtige laan. Deze brengt ons bij de rand van een open plek, waar we naar links gaan om de antieke theekoepel van het voormalige landgoed Darthuizerberg te bekijken. Links van de koepel is een nog vrij jonge lindenlaan te zien.

6. De wandelroute gaat echter rechts van de koepel de zuidelijke flank van de Darthuizerberg afdalen. Dit gebeurt via een pad dat ons voorbij een bocht naar links doet belanden op een T-kruising, vanwaar de afdaling rechts wordt voortgezet. We bevinden ons nu in een bosgedeelte, waar allerlei microreliëf is te vinden.

7. De afdaling eindigt bij de Rijksstraatweg, waar wij links de oprijweg van het landgoed Dartheuvel inlopen. Al spoedig wordt er echter schuin rechtsaf geslagen. Het geopad volgt dan voor de tweede maal tijdens deze wandeling een tracé onderlangs de Darthuizerberg. Dit tracé loopt dicht langs de (door aarden walletjes gemarkeerde) randen van het bosgedeelte, dat vroeger agrarisch cultuurland was.

8. Zo'n 600 meter verderop wacht ons een weerzien van het kruispunt waar wij de steile zuidoostflank van de Darthuizerberg op gingen. Die beklimming wordt natuurlijk niet meer herhaald. In plaats hiervan gaan wij nu rechts de honderden meters brede bodem van de Darthuizerpoort oversteken.

9. Die oversteek brengt ons na 350 meter naar een deel van de route dat wij al bij het begin van de wandeling liepen en thans nog eens in de tegenovergestelde richting gaan volgen. Vlakbij de steile helling van het stuwwalplateau met de Donderberg moet dan andermaal de Maarsbergse Weg worden overgestoken.

Door deze wandeling leerden wij de reliëfkenmerken kennen van een middelhoog stuwwalgedeelte dat reeds geruime tijd geleden onder invloed van particulier grootgrondbezit werd herbebost. De door ijssmeltwater ondermijnde, steile oostflank van de Darthuizerberg, enkele markante dalletjes, sommige kuilenrijen en een paar ronde heuveltjes bij de kruin van de Darthuizerberg zullen daarbij het meest zijn opgevallen. Hoog opgaande houtopstanden met weinig ondergroei, oude lanen en enkele open plekken op het terras van de Darthuizerberg boden soms de mogelijkheid de geomorfologische gesteldheid te overzien.

Toelichting

Onderwerp van deze brochure was een bosgebied van de natuurrijke Utrechtse Heuvelrug dat ongeveer anderhalve kilometer ten noordwesten van Leersum is gelegen. De ondergrond bestaat er voornamelijk uit (rivier)afzettingen die in de voorlaatste ijstijd vanuit de nabije Gelderse Vallei door zich uitbreidend Scandinavisch landijs werden opgestuwd.

Als gevolg van deze glaciële expansiedrift ontstond een 34 kilometer lange, middelhoge stuwwal. Het wandelgebied omvat de kruinen en zuidzuidwestflank ervan over een lengte van bijna anderhalve kilometer.

Het zich via de Gelderse Vallei uitbreidende landijs heeft de stuwwallen niet alleen gevormd, maar ook tijdelijk overdekt. Hierbij werd het oppervlak ervan étagegewijs geëgaliseerd.

Het overgrote deel van het wandelgebied wordt ingenomen door de Darthuizerberg die tot 47 meter boven N.A.P. reikt. De zuidwestflank van de heuvel vertoont een terrasvormig gedeelte. Op sommige bolle stuwwalflanken komen (reeksen) natuurlijk ogende kommetjes voor, die waarschijnlijk werden uitgekolkd door smeltwater dat in kloven van de landijskap stortte.

Aan de Leersumse kant gaat de Darthuizerberg met een steile helling abrupt over in een sterk door ijssmeltwater verbrede en verdiepte pas, die zich voordoet als een brede coupure in de stuwwal. De laagte is tegenwoordig bekend als de Darthuizerpoort.

Smeltwater vormde via de laagten van de stuwwal ook enkele valleien met kleinere dalen. In de pas tienduizend jaar achter ons liggende laatste ijstijd brachten koude winden (met sneeuwjachten) zand naar de zuidwestflank van de stuwwal en de Darthuizerpoort.

Na de laatste ijstijd raakte het wandelgebied begroeid met bos, waarin later (winter)eiken en beuken domineerden. Onder invloed van allerlei menselijke activiteiten zouden de bossen sinds de bronstijd echter meer en meer plaatsmaken voor steppe- en heidevegetaties.

Het gebruik van de onontgonnen gronden was lang een gemeenschappelijke aangelegenheid, die werd geregeld door een maalschap. Deze heeft in het gebied tot na de Middeleeuwen ook enig natuurlijk bos in stand weten te houden.

Sinds het begin van de 19de eeuw was weer sprake van herbebossingen, Verantwoordelijk hiervoor waren met name enkele eigenaren van het vroeger veel uitgestrekte landgoed Broekhuizen.

Evenals sommige aangrenzende gronden was ook het buiten De Darthuizerberg oorspronkelijk een deel van het vroeger zeer uitgestrekte, Middeleeuwse landgoed Broekhuizen. Op het terras van de heuvel Darthuizerberg stond een uitspanning die in 1904 plaats maakte voor een monumentaal landhuis, dat in de zestiger jaren van de vorige eeuw werd gesloopt. Wat oostelijker bleef een uit de omgeving van Den Haag afkomstige oude theekoepel wel behouden.

Het meer dan eens voor een deel veranderde, vrij onregelmatige ontsluitingspatroon van de bossen kenmerkt zich zowel door (wijd)bochtige als rechte trajecten.

Een groot deel van het gebied is tegenwoordig eigendom van enkele particuliere eigenaren. De stichting Het Utrechts Landschap verwierf in 1961 echter 44 ha ten noorden van het Huis Dartheide. Van de terreingesteldheid kan een representatief beeld worden verkregen door het volgen van de beschreven wandelroute, die niet werd gemarkeerd.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen. Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger